

Jarosław Koral, *Polityka społeczna – wybrane zagadnienia. Skrypt dla studentów*, wydanie 1, Wyd. Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2014, ss. 243.

Książka rozpoczyna się od słów: „Podstawowym problemem współczesnych społeczeństw jest efektywne gospodarowanie i skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych” (s. 9). Z perspektywy naukowych rozważań na złożoność i istotę takiego stwierdzenia zwracają uwagę, szeroko podejmując tę problematykę, socjologowie, politycy społeczni, a także pedagodzy, psychologowie czy pracownicy socjalni. W literaturze naukowej ważne miejsce zajmują monografie m.in. Krzysztofa Frysztackiego, pt. *Socjologia problemów społecznych* (Wyd. Scholar, Warszawa 2009); J. Auleytnera, K. Głąbickiej, pt. *Polskie kwestie socjalne na przełomie wieków* (Wyd. WSP TWP, Warszawa 2001); J. Auleytnera, pt. *Polityka społeczna, czyli ujarzmienie chaosu socjalnego* (Wyd. WSP TWP, Warszawa 2002); J. Auleytnera, *Polska polityka społeczna – kreowanie ładu społecznego* (Wyd. WSP TWP, Warszawa 2005). Na szczególną uwagę zasługują prace badawcze prowadzone w Uniwersytecie Wrocławskim dotyczące diagnozowania problemów społecznych. Należy także podkreślić publikacje, które dotyczą diagnozowania i obrazowania problemów społecznych na tzw. mapach, które powstały w naszym kraju przede wszystkim w województwie śląskim. W zasygnalizowany nurt rozważań dobrze wpisuje się książka Jarosława Korala *Polityka społeczna – wybrane zagadnienia. Skrypt dla studentów*. Wieloletnie doświadczenia, nabyte podczas prowadzenia wykładów dla studentów, zaowocowały podjęciem trudu przygotowania książki, która z pewnością stanie się dobrym kompendium wiedzy dla studentów i osób zainteresowanych polityką społeczną oraz rozwiązywaniem kwestii i problemów społecznych.

Książka składa się z dwu części podzielonych na rozdziały. Pierwszy z nich zawiera wyjaśnienie podstawowych pojęć z zakresu polityki społecznej. Autor przybliżył definicje, które ukazują i doprecyzowują jej specyfikę, ukazał cele oraz źródła powstania. Ważnym aspektem wydaje się ukazanie polityki społecznej jako nauki, a także w kontekście praktycznym, co przybliży czytelnikowi jej znaczenie oraz umożliwi aplikowanie założeń i wyników badań do praktyki. Autor wskazał miejsce polityki społecznej w systemie nauk oraz zobrazował podmioty, które realizują zadania w jej ramach.

Mając na uwadze specyfikę polityki społecznej jako nauki, zasadne jest odwoływanie się do genezy jej powstania oraz ewolucji, która wiąże się z kształtowaniem się tej dyscypliny. Wywód prowadzony przez autora został skonstruowany z uwzględnieniem kontekstu chronologicznego. Rozpoczął on bowiem ukazywanie polityki społecznej od przybliżenia jej specyfiki w starożytności i średniowieczu, a następnie odwołał się do wprowadzenia pierwszych ustaw ubezpieczeniowych. W dociekaniach odnaleziono charakterystykę kształtowania się dyscypliny w latach 1880-1930, a także w okresie do 1930 do 1950 r. Szczególne miejsce autor poświęcił kształtowaniu się *welfare state* w latach 1950-1975. Po 1975 r. dostrzegł kontekst przewartościowania priorytetów polityki społecznej, a następnie scharakteryzował dyscyplinę i jej specyfikę w nawiązaniu do współczesnej Polski.

Znajomość doktryn polityki społecznej daje znakomite podstawy do poznawania i poszukiwania odniesień w kontekście historycznym, jak również współczesnym, w różnych krajach. Autor

ukazał ich funkcje, jak również scharakteryzował wybrane doktryny, tzn. liberalizm, socjalizm, a także ujęcie socjalne w nauczaniu Kościoła katolickiego.

W kontekście prowadzenia analiz z zakresu polityki społecznej bardzo ważna jest znajomość modeli polityki społecznej. Temu aspektowi szczególne miejsce poświęcił M. Książkowski, który napisał monografię *Modele polityki społecznej* (Wyd. IPIPS, Warszawa 1999). Wiedza na ten temat pozwala określić model w odniesieniu do danego państwa, a także na budowanie teoretycznych i konstruowanie praktycznych działań. J. Koral ukazał modele: skandynawski, anglosaski, kontynentalny i śródziemnomorski. Należy w tym miejscu podkreślić różnorodność w zakresie nazywania modeli polityki społecznej.

W nawiązaniu do publikacji K. Głąbickiej, *Polityka społeczna państwa polskiego u progu członkostwa w Unii Europejskiej* (Wyd. ITE, Radom 2004), autor podjął próbę scharakteryzowania wartości socjalnych, a wśród nich: godności, wolności i bezpieczeństwa, równości, solidarności, sprawiedliwości oraz odniósł się do praw obywatelskich. Zawartość rozdziału może stanowić inspirację do dyskusji, przemyśleń i poszukiwań, a także badań naukowych.

W końcowej części rozdziału autor odniósł się do polityki społecznej Unii Europejskiej. Zarysował prawne podstawy działań, ukazał podmioty funkcjonujące i realizujące swoje zadania w Unii Europejskiej, a także zarysował specyfikę europejskich funduszy strukturalnych. W tym miejscu należy odesłać czytelnika do książki K. Głąbickiej *Polityka społeczna w Unii Europejskiej – aspekty aksjologiczne i empiryczne* (Wyd. WSP TWP, Warszawa 2001), która szeroko ukazuje podniesioną problematykę.

Część druga publikacji nosi tytuł *Wybrane kwestie społeczne*, co jest zasadne ze względu na wielość i złożoność podniesionej problematyki. Autor ukazał osiem kwestii społecznych, które uznał za ważne i szczególnie istotne w kontekście własnych analiz. Rozpoczął od zaprezentowania kwestii ubóstwa, jej pojęcia, uwarunkowań, a także specyfiki. Wydaje się, iż takie rozpoczęcie analiz jest poprawne, ponieważ wielu innym problemom społecznym towarzyszy ubóstwo, jest ich skutkiem albo przyczyną. Często trudno jest jednoznacznie stwierdzić i określić kolejność pojawiania się problemów w życiu jednostki czy rodziny, mając na uwadze kontekst mikrospołeczny prowadzonych rozważań.

Szczególnie miejsce autor poświęcił problematyce bezrobocia, które od wielu lat poznaje i analizuje w swoich publikacjach, m.in.: *Etyczno-społeczne aspekty bezrobocia w świetle doświadczeń polskich* (Wyd. Akces, Warszawa 2004); *Kulturowe aspekty polskiego bezrobocia* (Wyd. UKSW, Warszawa 2009). W rozdziale zostało zdefiniowane pojęcie bezrobocia, jego rys historyczny oraz specyfika zjawiska w Unii Europejskiej.

Kolejną kwestią poddaną analizom jest bezdomność, która należy do niehomogenicznych zjawisk, złożonych i trudnych do badań. Autor podjął próbę definiowania, które ze względu na wielość ujęć jest niezwykle trudne. Przytoczył wybrane typologie, przyczyny oraz nakreślił skutki. Treści przybliżone czytelnikowi są efektem studiów i analiz autora, które znalazły wyraz w m.in. w publikacji *Bezdomność* („Roczniki Naukowe Caritas” 1997, nr 1). Przywołany tekst powstał w latach, w których na rynku wydawniczym było niewiele opracowań naukowych podejmujących wspomnianą problematykę.

Z uwagą należy przeczytać rozdział czwarty, w którym J. Koral nakreślił specyfikę żebractwa, któremu poświęca się wciąż zbyt mało miejsca w literaturze naukowej. Podobnie, jak w przypadku poprzednich kwestii i problemów społecznych, autor zaakcentował uwarunkowania, specyfikę zjawiska oraz skutki, a także sposoby przeciwdziałania. Żebractwo było znane i jest znane współcześnie, ulega swoistym modyfikacjom, ale wciąż jest dostrzegane przez społeczeństwo. Podejmowane w tym zakresie działania nie są na tyle skuteczne, aby ten problem wyeliminować. Konieczne jest zatem ciągle poszukiwanie nowych propozycji rozwiązań oraz podejmowanie działań profilaktycznych.

Dwa kolejne rozdziały zostały poświęcone uzależnieniom od narkotyków i alkoholu. Zagadnienia te zostały zdefiniowane, scharakteryzowane, ukazane w kontekście czynników, które je wywołują, jak również skutków. Autor odwołał się i zalecił czytelnikowi sięgnięcie do wielu pozycji literaturowych poświęconych tej problematyce.

Starzenie się społeczeństwa stanowi centrum zainteresowania siódmego rozdziału. J. Koral podjął dyskusję wokół definiowania i tzw. progów starości, które są różnorodnie ujmowane w literaturze nauko-

wej. Zaprezentował proces starzenia się społeczeństwa, a także podjął rozważania mające na celu wskazanie możliwości aktywizowania seniorów, odwołując się do propozycji i inicjatyw krajów Unii Europejskiej.

Drugą część książki zamyka rozdział dotyczący zjawiska prostytucji, które jest ukazywane w literaturze naukowej, m.in. w kontekście historycznym, a w ostatnich latach także w aspekcie badań empirycznych. Prowadzenie badań jest niebezpieczne i trudne, dlatego tylko nieliczni naukowcy podejmują ten trud, którego efektem są publikacje. J. Koral zamieścił rys historyczny, uwarunkowania i formy zjawiska. Podjął i ukazał, rzadko analizowane, zjawisko prostytucji dziecięcej. Ukazał opinie na temat tego problemu oraz konsekwencje jego występowania.

Książka została wzbogacona, pod każdym rozdziałem, o wykaz zalecanej literatury, co jest ważnym zabiegiem autora, ponieważ stwarza możliwość kontynuowania studiów, ułatwia jednocześnie poszukiwanie bibliografii łączącej się z danym zagadnieniem. Autor w przystępny sposób ukazał wybrane do analizy kwestie, odwołując się nie tylko do literatury naukowej, ale także do wybranych regulacji prawnych. Czytelnik może zatem połączyć studiowanie polityki społecznej z odniesieniem do przepisów prawa w wybranym zakresie. J. Koral podkreślił w zakończeniu: „Autor niniejszego opracowania ma nadzieję, że przedstawione refleksje okażą się przydatne dla studentów i praktyków, pochyłających się nad zagadnieniami z zakresu polityki społecznej, zarówno w wymiarze teoretycznym, jak i praktycznym” (s. 243). Wydaje się, iż opracowane zostało napisane w zrozumiały dla studentów i praktyków sposób, czego efektem jest i będzie zainteresowanie czytelników publikacją z zakresu polityki społecznej.

Beata Szluz
Uniwersytet Rzeszowski